

Doğum Öncesi Bakım ve Fetal Sağlığın Değerlendirilmesi

Selver Güler, Sezer Avcı, Feride Yiğit

HEDEFLER

Bu bölümün çalışmasıyla aşağıdaki bilgi, beceri ve tutumlar kazanılır

- Doğum öncesi bakım ile ilgili temel kavramları açıklayabilme
- Ülkemizde doğum öncesi bakım hizmetlerinin öneminin farkına varabilme
- Doğum öncesi dönemde gebeyi nasıl değerlendirmesi gerektiğini kavrayabilme ve yapabilme
- Gebelere verilmesi gereken bakım ve eğitimlerle ilgili genel bilgileri açıklayabilme
- Gebelikte sık görülen yakınmalarda ne gibi önerilerde bulunulabileceğine ilişkin eğitim yapabilme

BAŞLIKLAR

Doğum öncesi bakım Prekonsepsiyonel bakım Doğum öncesi bakımın amacı Doğum öncesi izlemin önemi Ülkemizde doğum öncesi bakım hizmeti alma durumu Anamnez alma Şimdiki gebelik Önceki gebelikler Tıbbi hikaye Cerrahi hikaye Aile hikayesi Fizik muayene Genel muayene Meme muayenesi Abdominal muayene Pelvik muayene	Laboratuvar testleri İdrar muayeneleri Kan tahlilleri Gebelikte bakım ve eğitim Gebelikte sık görülen rahatsızlıklar ve alınacak önlemler Doğuma hazırlık Gebelikte şiddete maruz kalma T.C. Sağlık Bakanlığı Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberi'ne (2014) göre antenatal kontrollerde yapılacak işlemler Risk değerlendirme formu
---	---

ANAHTAR KELİMELEK

Doğum öncesi bakım, Doğum öncesi bakımın amacı,
Doğum öncesi bakımın önemi, Gebelikte bakım,
Gebelikte eğitim, Gebelikte sık görülen yakınmalar.

ÇALIŞMA SORULARI

19. Aşağıdakilerden hangisi kromozomal ya da metabolik değerlendirmede kullanılan ve ultrason eşliğinde umbilikal korddan kan alma işlemidir.

- a) Kordosentez
- b) Fetoskopi
- c) Embriyoskopi
- d) Fetal ekokardiyografi
- e) Biyofiziksel profil,

20. Aşağıdakilerden hangisi anne karnında serbest fetal DNA testinin önerildiği durumlar arasında yer almaz?

- a) İleri anne yaşı
- b) İkili, üçlü, dördü test ve entegre testi içeren tarama testlerinde risk negatifliği saptanması
- c) Anne ya da baba adayında sayısal kromozom anomalisi bulunması
- d) Ailede kromozom anomalisi hikayesi
- e) Daha önce trizomili gebelik öyküsü

Cevap Anahtarı

1.a - 2.e - 3.b - 4.e - 5.c - 6.d - 7.c - 8.d - 9.a - 10.b - 11.b, - 12.d, - 13.e, - 14.a, - 15.e, - 16.d, - 17.c, - 18.e, - 19.a, - 20.b

KAYNAKLAR

Akdolun N. Gebelikte Belirlenen Risk Faktörlerinin Anne ve Bebek Sağlığı Açısından Ortaya Çıkardığı Sorunlar. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, *Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi* 2001, Ankara.

Akın A, Özvarış Ş B: Kadın sağlığı, üreme sağlığı ve aile planlaması: Güler Ç, Akın L (editörler): *Halk Sağlığı Temel Bilgiler*. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2006, s:188-314.

Akın A, Özvarış Ş B: Kadın sağlığı, üreme sağlığı ve aile planlaması: Güler Ç, Akın L (editörler): *Halk Sağlığı Temel Bilgiler*. 3. Baskı, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2015, s:210-367.

Alfirevic, Z., Stampalija, T., Gyte, G. M: Fetal and umbilical Doppler ultrasound in high-risk pregnancies, *Cochrane Database Syst Rev*, 1(1), 2010.

American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). Diagnosis and treatment of nausea and vomiting of pregnancy, *ACOG Practice Bulletin* No.52. Washington, 2004;103:803-814.

American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). Guidelines for perinatal care. Washington, DC: American Congress of Obstetricians and Gynecologists, 2012. <https://www.acog.org> (27.07.2017).

Amer-Wählin, I., Bördahl, P., Eikeland, T., Hellsten, C., Noren, H., Sörnes, T et al: ST analysis of the fetal electrocardiogram during labor: Nordic observational multicenter study, *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*, 12(4):260-266, 2002.

Aremu, A., Taofeek, A., Oluseyi, A., Folasade, A., & Dotun, O: Prenatal diagnosis of congenital anomalies-preliminary report from a new specialized ultrasound unit. *International Journal of Anatomy, Radiology and Surgery*, 2:17-21, 2013.

Asal, N., Dizen, P., Kaçar, M., Yılmaz, Ö., Ünlü, E. N., Köse, S. A., ve diğerleri: İkinci Trimester Gebeliklerde Fetal Nazal Kemik Uzunluğunun Değerlendirilmesi. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3):111-116, 2013.

Atasü T, Öçer F, (editörler): *Gebelikte Fetusa ve Yeni Doğana Zararlı Etkenler*, 2. Baskı, Nobel Tıp Kitapevleri, 2000, p. 445-458.

Avcı S, Çöl M, Yavuz Y, Yılmaz E A: Prediction by maternal risk factors and prenatal care of neonatal intensive care of neonatal intensive care admission in a University Hospital, Turkey, a case control study. *Medical Science and Discovery*, 3(9): 325-33, 2016.

- Ayhan A, Durukan T, Günalp S, Gürkan T, Önderoğlu L, Yaralı H, Yüce K, (editörler): *Temel Kadın Hastalıkları ve Doğum Bilgisi*. İstanbul, Güneş Kitabevi, 2008.
- Babür Ş: Normal Gebelerde Renkli Doppler Ultrasonografi Bulguları; Kendi Popülasyonumuzdaki Normal Doppler Değerlerinin Saptanması, *Sağlık Bakanlığı Haydarpaşa Numune Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Radyoloji Kliniği Yayınlanmış Uzmanlık Tezi*, 2006, İstanbul.
- Bakay A: Fetal İyilik Hali Öngörüsünde Modifiye Biyofizik Profil ve Üçüncü Trimester Doppler Ultrasonografi Bulgularının Karşılaştırılması, *Sağlık Bakanlığı Şişli Etfal Eğitim Ve Araştırma Hastanesi 2. Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği Yayınlanmış Uzmanlık Tezi*, 2009, İstanbul.
- Baysal A. *Beslenme*. 12. Baskı, Ankara Hatiboğlu Yayınları, 2009, s.447-459.
- Beksaç, M. S., Demir, N., Koç, A., Yüksel, A: *Obstetrik Maternal Fetal Tıp & Perinatoloji*, Ankara, MN Medikal & Nobel Tıp Kitap Evleri, 2001, s.64-300.
- Bogges K A, Lief S, Murtha A P, Moss K, Beck J, Offenbacher S: Maternal periodontal disease is associated with an increased risk for preeclampsia. *Obstetrics & Gynecology*, 101(2): 227-231, 2003.
- Braude, P., Pickering, S., Flintner, F., & Ogilvie, C. M: Preimplantation genetic diagnosis, *Nature reviews. Genetics*, 3(12):941-953, 2002.
- Cardoza E V: Partner violence during pregnancy, psychosocial factors and child outcomes in Nicaragua (Doctoral dissertation, Folkhälsa och klinisk medicin), 2005.
- CARE Study Group: Maternal caffeine intake during pregnancy and the risk of fetal growth restriction: A large prospective observational study. *British Medical Journal*, 337, a2332, 2008.
- CEDAW (United Nations Convention On The Elimination Of All Forms of Discrimination Against Women) Declaration on the Elimination of Violence against Women, 85th Plenary Meeting, GENERAL ASSEMBLY A/RES/48/104, 20 December 1993.
- Chandra K., Bano İ., Noor N: İntrapartum vibroacoustic stimulation test and cardiagrfy for prediction of neonatal outcome, *Journal of South asian federation, of obstertics and gynaecology*, 4(3):141-143, 2012.
- Chapman L, Durham R (eds): Physiological Aspects of Antepartum Care. In: *Maternal-Newborn Nursing: The Critical Components Of Nursing Care*, 1 nded, United States of America, FA Davis, 2010, p.50-66 .
- Chapman, L., Durham, R: *Maternal-Newborn Nursing: The Critical Components Of Nursing Care*, United States Of America, FA Davis, 2010, p.89-99.
- Chauhan, S. P., Sanderson, M., Hendrix, N. W., Magann, E. F., Devoe, L. D: Perinatal outcome and amniotic fluid index in the antepartum and intrapartum periods: a meta-analysis, *American journal of obstetrics and gynecology*, 181(6):1473-1478, 1999.
- Chiu, R. W., Cantor, C. R., & Lo, Y. D: Non-invasive prenatal diagnosis by single molecule counting technologies, *Trends in genetics*, 25(7):324-331, 2009.
- Cokkinides V E, Coker A L: Experiencing physical violence during pregnancy: Prevalence and correlates. *Family Community Health*, 20(4): 19-37, 1998.
- Coşkun A. M: *Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği El Kitabı*, İstanbul, Koç Üniversitesi Yayınları, 2012, s.131-166.
- Coşkun A: Doğum öncesi yaklaşım: Dağoğlu T, Görak G, (editörler). *Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeleri*. Ankara, Nobel Tıp Kitabevleri, 2002, s.57-94.
- Coşkun M A. *Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği El Kitabı*. İstanbul Koç Üniversitesi Yayınları, 2012, s.122-165, 141-164.
- Cox R G, Zhang L, Zotti M E, Graham J: Prenatal care utilization in Mississippi: racial disparities and implications for unfavorable birth outcomes. *Maternal And Child Health Journal*, 15(7): 931-942, 2011.
- Cripe S M, Sanchez S E, Perales M T, Lam N, Garcia P, Williams M A: Association of intimate partner physical and sexual violence with unintended pregnancy among pregnant women in Peru. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 100(2): 104-108, 2008.
- Cunningham F G, Leveno K J, Bloom S L, Hauth J C, Rouse D J, Spong C Y: Labor induction. *Williams obstetrics. 23rd ed. New York (NY): McGraw-Hill*, 500-10, 2010.
- Dadaoğlu T., Ovalı F., Samancı N: *Neonatoloji*, İstanbul, Nobel Tıp Kitap Evleri, 2000, s.41-108.

- Davidson, M. R., London, M. L., Ladewig, P. A. W: *Olds' Maternal-Newborn Across The Lifespan Nursing & Women's Health*, 9nd Ed, United States Of America, Pearson Education, 2012, p.317-343.
- Decherney A H, Nathan L (eds): *Normal Pregnancy & Prenatal Care*. In: *Obstetric & Gynecologic: Diagnosis & Treatment*, 9th ed, United States of America, Lange Medical Books Publisher, 2003, p. 201-212.
- Dizen, P., Asal, N., Kaçar, M., Yılmaz, Ö., Ünlü, E. N., Köse, S. A ve diğerleri: İkinci trimester gebeliklerde fetal nazal kemik uzunluğunun değerlendirilmesi, *SDU Journal of Health Science Institute/SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(3):111-116, 2013.
- East, C. E., Smyth, R., Leader, L. R., Henshall, N. E., Colditz, P. B et al: Vibroacoustic stimulation for fetal assessment in labour in the presence of a nonreassuring fetal heart rate trace. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2:1-12, 2005.
- Erçal D: Prenatal Tanıda Genetik, *Güncel Pediatri*, 6(1):47-50, 2008.
- Evans M: *Reproductive Risk And Prenatal Diagnosis*, California, Appleton And Lange Publisher, 1992, p.121-278.
- Galvan J, Woelk G B, Mahomed K, Wagner N, Mudzamiri S, Williams M A: Prenatal care utilization and foetal outcomes at harare maternity hospital, Zimbabwe. *Cent Afr J Med.*, 47(4):87-92, 2001.
- Güler N: Gebelikte eşi tarafından kadına uygulanan fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet ve ilişkili faktörler, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(2): 72-77, 2010.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2010). Türkiye'de Doğurganlık, Üreme Sağlığı ve Yaşlılık. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008 İleri Analiz Çalışması, 2010, Ankara.
- Haws, R. A., Yakoob, M. Y., Soomro, T., Menezes, E. V., Darmstadt, G. L et al: Reducing stillbirths: screening and monitoring during pregnancy and labour, *BMC pregnancy and childbirth*, 9(1):1-48, 2009.
- Heaman M, Robinson M A, Thompson L, Helewa M: Patient satisfaction with an antepartum home-care program. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 23(8): 707-713, 1994.
- Hoh, J. K., Park, Y. S., Cha, K. J., Park, M. I: Fetal heart rate after vibroacoustic stimulation, *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 106(1):14-18, 2009.
- Howard L M, Oram S, Galley H, Trevillion K, Feder G: Domestic violence and perinatal mental disorders: a systematic review and meta-analysis. *PLoS medicine*, 10(5), e1001452, 2013.
- <http://agucuk.net/anne-karnindaki-bebgin-tekmeleri-nasil-sayilir/> (17.08.2017).
- <http://drskaraca.blogspot.com.tr/2012/09/amniyosentez.html> (17.08.2017).
- <http://jinekoloji.com/9-maddede-koryon-villus-biyopsisi-cvs> (17.08.2017).
- <http://www.biyomedikalcihazteknolojileri.com/ultrasonografi-terimleri.html> (17.08.2017).
- <http://www.dr-hsenyurt.com/nst.html> (17.08.2017).
- <http://www.drkernalgol.com/?p=144> (17.08.2017).
- <http://www.explainmedicine.com/article/Fetal-Medicine/Prenatal-Diagnosis-For-Congenital-Malformations-And-Genetic-Disorders> (01.08.2017).
- <http://www.jinekolojivegebelik.com/2007/09/kordosentez.html> (17.08.2017).
- <http://www.jinekolojivegebelik.com/2007/09/nst-nonstres-test.html> (17.08.2017).
- <http://www.kisirliktedavisi.com/etiket/ultrason/> (17.08.2017).
- <http://www.nettedavi.com/SayfaDetay/Non-Stres-Test--NST/213/> (17.08.2017).
- <http://www.tjod.org/wp-content/uploads/2015/04/GENET%C4%B0K-SONOGRAM-C%C3%9CNEYT.ppt> (17.08.2017).
- <https://www.annelerbilir.net/bebeklerde-ense-kalinligi/> (17.08.2017).
- <https://www.slideshare.net/ShaellesJoshi/antenatal-assessmentfetal-well-being> (27.07.2017).
- Johnson T R, Gregory K D, Niebly J R: Preconception and prenatal care: Part of the continuum. In: Gabbe S G, Niebly J R, Simpson J L (eds.), *Obstetrics: Normal and problem pregnancies*, 5th ed., Philadelphia, PA: Churchill Livingstone. 2007, p.111-137.
- Kaptanoğlu İ Y, Çavlin A, Ergöçmen B A: Kadına yönelik şiddet yaygınlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2015 ana raporu, T.C. Başbakanlık Kadının statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2015; s:82-90.

- Karamürsel S B: Gebelik öncesi danışma ve prenatal bakım: Günalp S, Tuncer S: *Kadın Hastalıkları ve Doğum Tam ve Tedavi*. Ankara, Pelikan Yayınları, 2004, s:13-19.
- Katz V: Prenatal care. In: Gibbs R, Karlan B, Haney A, Nygaard I (eds.): *Danforth's obstetrics and gynecology*, 10th ed., Philadelphia, PA: Lippincott, Williams & Wilkins, 2008, p.1-21.
- Khosla A H, Dua D, Devi L, Sud S S: Domestic violence in pregnancy in North Indian women. *Indian Journal Medicine Science*, 59(5): 195, 2005.
- Köker İ: *Kadın Hastalıkları ve Doğum Temel Bilgileri*, 1. Baskı, Ankara Nobel Tıp Kitap Evleri, 2006, p.191-243.
- Kuşkucu, A. Ç: Fetal Kromozom Anomalisi Tarama Testleri. *JOPP Derg*, 2(2):55-60, 2010.
- Lopez R: Periodontal disease, preterm birth, and low birth weight, *Evid Based Dent* 6(4):90-91,2005.
- Maloni J A, Cheng C Y, Liebl C P, Maier J S: Transforming prenatal care: Reflections on the past and present with implications for the future. *Journal of Obstetric, Gynecologic, Neonatal Nursing*, 25(1): 17-23, 1996.
- Mccaw-Binns A, Winfrey W: UNDP/UNFPA/WHO Word Bank Special Programme of Research, Development and Research Training in Human Reproduction (HRP) External Evaluation 2003-2007: Impact of HRP Research in the Maternal and Perinatal Care; a case study, 2008.
- Mete S.(Çeviri editörü). Simkin P, Ancheta R. *Doğum Süreci El Kitabı*. 3. Baskı, İstanbul Tıp Kitabevi, 2016, s:52-85.
- Moraes C L, Reichenheim M E: Domestic violence during pregnancy in Rio de Janeiro, Brazil. *International Journal of Obstetrics and Gynaecology*,79(3): 269-77, 2002.
- Nieblly J R, Simpson J L: Drugs and environmental agents in pregnancy and lactation: embryology, teratology, epidemiology. In Gabbe S G, Nieblly J R, Simpson J L (eds): *Obstetrics: normal and problem pregnancies*, 5th ed Philadelphia, Churchill Livingstone, 2007.
- O'Neill, E., & Thorp, J: Antepartum evaluation of the fetus and fetal well being, *Clinical obstetrics and gynecology*, 55(3):722-730, 2012.
- Omaç M, Güneş G, Karaoğlu L, Pehlivan E: Arapgir devlet hastanesine başvuran gebelerin doğum öncesi bakım hizmetlerinden yararlanma durumları ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Firat Tıp Dergisi*, 14 (2): 115-119, 2009.
- Özgenel, G. Y: 21. Yüzyılın Eşiğinde Fetal Cerrahi, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(1):53-56, 2004.
- Peedicayil A, Sadowski L S, Jeyaseelan L, Shankar V, Jain, D, Suresh S, Bangdiwala S. I: Spousal physical violence against women during pregnancy. *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 111(7): 682-687, 2004.
- Pernoll M L(eds): Normal Pregnancy& Prenatal Care .In: *Current Obstetric And Gynecologic Diagnosis And Treatment*, 7th ed, California, Appleton And Lange Publisher, 1991, p.187-197.
- Pernoll, M., L: *Current Obstetric And Gynecologic Diagnosis And Treatment*, 7nd Ed, California, Appleton And Lange Publisher, 1991, p.179-197.
- Perry S E, Hockenberry M J, Lowdermilk D L, Wilson D: Nursing Care During Pregnancy. In: Patrick F, Barrera BS, (eds). *Maternal Child Nursing Care*, 4th ed, Canada , Elsevier Health Sciences, 2013, p.229-271.
- Perry, S. E., Hockenberry, M. J., Lowdermilk, D. L., Wilson, D: *Maternal Child Nursing Care*. 4nd Ed, Canada , Elsevier Health Sciences, 2013, p.376-525.
- Puszyk, W. M., Crea, F., & Old, R. W: Noninvasive prenatal diagnosis of aneuploidy using cell-free nucleic acids in maternal blood: promises and unanswered questions, *Prenatal diagnosis*, 28(1):1-6, 2008.
- Resnik R, Creasy R K: Intrauterine growth restriction. In: Creasy R K et al (eds): *Creasy & Resnik's maternal-fetal medicine: principles and practice*, 6. ed Philadelphia Saunders, 2009.
- Schoeneberger C: The Expectant Family: Needs and Care: Davidson M, London M, Ladewig P, (eds): *Old's Maternal-Newborn Nursing & Women's Health*. In., 9nd ed, Publishing as Pearson United States of America, 2012, p.345-377.
- Sekizawa, A., Purwosunu, Y., Matsuoka, R., Koide, K., Okazaki, S., Farina, A et al: Recent advances in non-invasive prenatal DNA diagnosis through analysis of maternal blood, *Journal of Obstetrics and Gynaecology Research*, 33(6):747-764, 2007.

- Sermon, K., Van Steirteghem, A., Liebaers, I: Preimplantation genetic diagnosis, *The Lancet*, 363(9421):1633-1641, 2004.
- Sever L E, Mortensen M E: Teratology and the epidemiology of birth defects: occupational and environmental perspectives. In: Gabbe S G, Niebly J R, Simpson J L, (eds). *Obstetrics: normal and problem pregnancies*, 3. ed. New York, Churchill Livingstone, 1996.
- Signore, C., Freeman, R. K., & Spong, C. Y: Antenatal testing—a reevaluation: executive summary of a Eunice Kennedy Shriver National Institute of Child Health and Human Development workshop, *Obstetrics and gynecology*, 113(3):687-701, 2009.
- Simkin P, Ancheta R: Doğumun Değerlendirme Süreci. In: *Doğum Süreci* , 3. Baskı, İstanbul Tıp Kitap Evi, 2016, p.51-85
- Stöckl H, Filippi V, Watts C, Mbwambo J K: Induced abortion, pregnancy loss and intimate partner violence in Tanzania: a population based study. *BMC Pregnancy and Childbirth*; 12(1): 12, 2012.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. Sağlık Hizmetleri, Doğum Öncesi Bakım. Ankara, 2016.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2001). Herkese Sağlık, Türkiye'nin Hedef ve Stratejileri (Sağlık 21). Ankara.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2007). 21 Hedef'te Türkiye: Sağlıkta Gelecek. Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü Yücel Ofset, Ankara.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberi. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Ankara, 2014.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Aile Hekimliği Uygulamasında Önerilen Periyodik Sağlık Muayeneleri ve Tarama Testleri. Ankara, 2015.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Gebe Bilgilendirme Sınıfı Eğitimci Kitabı. Ankara, 2013.
- Taşkın L (çeviri editörü): Gilbert, Elizabeth Stepp: *Yüksek Riskli Gebelik ve Doğum El Kitabı*, Ankara, Palme Yayıncılık, 2011, s.50-116.
- Taşkın L (editör): Fetal Sağlığın Değerlendirilmesi, *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*, Ankara, Sistem Ofset Matbaacılık; 2002, s.133-153.
- Taşkın L. (Çeviri editörü). Gilbert S E, Harmon S J. *Yüksek Riskli Gebelik ve Doğum*, Ankara Palme Yayıncılık, 2002, s.2-103.
- Taşkın L: *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*, 8. Baskı, Ankara, Akamisyen Tıp Kitap Evi, 2016, s.157-181.
- Taşkın L: *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*. 4. Baskı, Ankara Sistem Ofset, 2003, s.83-116.
- Taşkın L: *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*, 8. Baskı, Ankara Akamisyen Tıp Kitap Evi, 2016, s.183-251, 238-248.
- Tekin, İ: Fetal Cerrahi ve Anestezi, *Türkiye Klinikleri Journal Of Medical Sciences*, 21(3):210-215, 2001.
- Teratology Society Public Affairs Committee. FDA classification of drugs for teratogenic risk. *Teratology* 49: 446, 1994.
- Tokat, A. M., H. Okumuş, And N. Demir: *Gebelikte ve Doğum Eyleminde Elektronik Fetal İzlem*, Edit: Tokat, MA, İstanbul, Deomed Yayıncılık, 2013, s.37-51.
- Tuygun, A. K., Olsun, A., Yurtseven, N., Karaca, P., Çiloğlu, U., Tuygun, A., & Dağsalı, S. Gebelik ve açık kalp cerrahisi: iki ucu keskin kılıç. *Türk Göğüs Kalp Damar Cer Derg:* 12, 262-4, 2004.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2003). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Ankara, 2004.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2008). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2013). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Ankara, 2014.
- Van der Schoot, C. E., Hahn, S., & Chitty, L. S., Non-invasive prenatal diagnosis and determination of fetal Rh status. In *Seminars in Fetal and Neonatal Medicine*, 13(2):63-68, WB Saunders, 2008.
- Weng X, Odouli R, Li D: Maternal caffeine consumption during pregnancy and the risk of miscarriage: a prospective cohort study, *Am J Obstet Gynecol* 198(3):279.e 1-8, 2008.
- WHO-UNICEF (2001). Antenatal Care in Developing Countries: Promises, Achievements and Missed Opportunities: An Analysis of Trends, Levels and Differentials, 1990-2001.

Wieacker, P., & Steinhard, J: The Prenatal Diagnosis of Genetic Diseases. *Deutsches Ärzteblatt International*, 107(48):857-862, 2010.

World Health Day-Safe motherhood, 7 April 1998 Information Kit. WHO Publication-Geneva, 1998.

Yenilmez, E. D., Tuli, A: İnvaziv Olmayan Bir Prenatal Tanı Yöntemi; Maternal Plazmadaki Serbest Fetal DNA, *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(3):317-334, 2013.

Yücel A., Yılmaz M., Murat, A. C. A. R., Değirmenci B., Songül K. Ö. S. E., Haktanır A ve diğerleri: Termde Normal Gebelerde, Doppler İndeksleri ve Non-Stres Test Değerlerinin Fetus Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 6(2):19-24, 2005.

Yücel K M: *Doğum ve Kadın Sağlığı*, 1.Baskı, Ankara, Palme Yayıncılık, 2015, s.67-104.

Yücel, K. M: *Doğum ve Kadın Sağlığı*, Ankara, Palme Yayıncılık, 2015, s.74-86.

Yüreğir, Ö. Ö., Büyükkurt, S., Koç, F., Pazarbaşı, A: Prenatal (Doğum Öncesi) Tanı, *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 21(1):80-94, 2012.